

החובל פרק שמיני בבא קמא

פו.

עין משפט
גזר מצוה

כל שאינו נמנה כו'. וקומא הא אפיקתיה מדין מיתת בית דין:
כל שיטנו במשפט כו'. דהא אפיקתיה מכלל ושפטו: רב יוסף.
כגי נהור הוה: ברתני' ושור אינו משלם אלא נוק. כדאמר רבי
(בב) ארש צעמיתו ויקראל כדן ולא שור צעמיתו: ופטור מדמי ולדו.

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כדאמר בשור שננה (א) את הפרה (לעיל
(ב) אגשים [שמות כא] ולא שוריים: מכה
אביו ואמו אין חייב עד שיעשה בהן
חבורה באלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף פה:) עזר ואשה שהכלו באחרים
פטורים. שאין להם מה לשלם:
נתגרשה האשה ונשפחה העזר.
וקנו נכסים: חייבין לשלם. שהרי
מתלה הן חייבין אלא שאין להם מה
לשלם שנכסי מלוג של אשה משועבדים
לבעל לפירות ולירושה (א): גמ' צנס
קטנה של אחרים חננה למי גדולה
ודאי ידיה הויא: [שנה נעורים אב].
דכתיב [נעוריה בית אביה] כל שנה
נעורים לאביה (א) אפי' כסף קדושין
שלו: דאי בעי מסר לה אביה
למוכה שחין. דכתיב (דברים כב) את
בתי נתמי לאשה הזה אלמלא צידו
למתה נמי שירמא הלך כסף קדושין
נמי לאביה: לא מצי חביל בה.
דאין

וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל דינים שבתורה
מ"ט דרבי יהודה אמר קרא וישפטו העדה
בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים
האלה כל שישנו במכה ובגואל הדם ישנו
במשפטים כל שאינו במכה ובגואל הדם
אינו במשפטים תניא אידך ר' יהודה אמר
סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה
פוטרו מכל מצות האמורות בתורה אמר רב
שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר' יהודה
אמר קרא (ב) ואלה המצות החקים והמשפטים
כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל
שאינו במשפטים אינו במצות וחקים (א) אמר
רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא
עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דלא מפקדינא
וקא עבדינא מצות והשתא דשמעית להא
דר' חנינא (א) דאמר ר' חנינא (ג) גדול המצווה
ועושה ממו שאינו מצווה ועושה מאן דאמר
לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ"ט דכי מפקדינא אית לי
אגרא טפי: ברתני' זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נוק צער ריפוי
שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נוק ופטור מדמי
ולדות (א) המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה החובל בחבירו
ביום הכפורים חייב בכלל החובל בעבד עברי חייב בכלל חזן מן השבת
(א) בזמן שהוא שלו החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכלל (א) רבי יהודה
אומר אין לעבדים בושת בחש"ו פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו
באחרים פטורין העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו
באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן (ג) נתגרשה האשה נשתחרר העבד
חייבין לשלם המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה החובל בחבירו בשבת
פטור מכולן מפני שהוא גזון בנפשו החובל בעבד כנעני שלו פטור
מכולן: גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של
אחרים חבלה למי מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב
חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח
נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצי
מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא
אמר

משום דלית ליה לרבה רשע רשע אלא משום שאין לרבי דמגופיה
דקרא שמעינן דאין משלמים במכות ובאלו נעירות (מכובות דף לה.
(א) גבי חייבי מלקות שוגגין ודבר אחר דאמר ר"ל צפירוש ריבמה
תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות היכן ריבמה תורה אלא אמר
רשע רשע רבא אמר מכה מכה
התם ודאי לא דריש רבא רשע רשע
וכן ר' יוחנן פליג אר"ל ומחייב חייבי
מלקות שוגגין כשלומוין לא דריש
רשע רשע וכן דההוא פירקא (דף לה.)
אמר גבי לא יהיה אסון ענוש יענש
והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי
רשעו משום רשעה אחת אחת
מחייבו כו' ומסיק חדא צמיחה וממון
וחדא צמלקות וממון לא דריש רשע
רשע והיינו טעמא דרבה ור' יוחנן
וההיא סוגיא כצרי ללא דרשי רשע
רשע אלא לענין דזרים שהן בגוף
המלקות דקרא דרשע בגוף המלקות
כתיב והיה אם בן הכות הרשע אכל
לפטור מממון שהוא צהדי מימה
ומלקות שאין בגוף המלקות לא דרשינן
אבל ממנה שיהא ליה רבא שפיר
דנתשלומין כתיב מכה צמחה ישלמה
ואציי אית ליה אפי' התם ג"ש דרשע
רשע וסוגיא דהתם גבי רשעו אליבא
דרבא תמיא ואציי הוה מוקי כרבי
מאיר צמיחה ומלקות דמלקות וממון
לא כרבי קרא תמיא רשע רשע:
ובן היה רבי יהודה פוטרו מכל
דינים שבתורה. מימה א"כ
מאי איריא דפטור ר' יהודה צנוסת
לעיל ולמה לי ג"ש דעיניך עיניך
וגראה לר"י שלכסוף חזר צו ר'
יהודה ממנה שיהא פוטרו מצנוסת
לכד כשמלא דרשה לפוטרו ממימה
וגלות א"כ אי לאו דגלי ג"ש דעיניך
לפטור סומא הוה פכחא למדרש גבי
גלות כר' מאיר:

מוסף רש"י

בוא מיי פ"ד מהל'
חובל ומזיק ה' י'
סמך עין ע':
בז ב' מיי שם סמך שם
טו"ש ע' מ"מ סמון
מכד טפ"ג:
בז א ג' מיי שם הלכה כ'
טו"ש ע' שם טפ"ח:
מב ד ה מיי שם ה' כ'
טו"ש ע' שם טפ"ג ע':
ג' מיי שם הלכה ז ועיין
בשנת ובמ"מ טו"ש ע'
שם טפ"ג א ב':
נא ז מיי שם הלכה י'
טו"ש ע' שם טפ"ג:

יומא טבא לרבנן.
פטורה לתלמידי (קדושין
לא. ולא עשה בהן
חבורה. דאין עליו חוב
מימה עד שיעשה צנס
פטורה (לעיל פה). אין
לעבדים בושת. דמימי
למת העבד. לא מימה תורה
למת דמי צמון (סנהדרין
פ"ג).

רבינו חננאל

אמר רב יוסף מריש הוה
אמינא מאן דאמר הלכה
כר' יהודה עבדינא ליה
יומא טבא לרבנן. דאמינא
לא מפקדינא וקא עבדינא
מצות. וכיון דשמעית להא
דר' חנינא דאמר גדול
המצווה ועושה ממי
שאינו מצווה ועושה
אמינא אורבה מאן דאמר
לי אין הלכה כר' יהודה
עבדינא יומא טבא לרבנן.
וכיון דאוקמינן למתניתין
היא סתמא דלא כר'
יהודה. שמע מינה לדין
חילתא כר' יהודה.
דהאמר ר' יוחנן הלכה
בכל מקום כסתמא
דמתניתין. החובל בבת
קטנה שלאחרים חבלה
למי. פירי. כלומר ה'
דברים שחבלה למי. מי
אמרינן כיון דאקני רחמנא
שבח נעורים לאביה. פירי
דכתיב בנעוריה בית אביה,
וגריסין ככתובות בנעוריה
בית אביה. כל שבח
נעורים לאביה. ותנן האב
זכאי בכחו בקידושיה
בכסף בשטר ובביאה,
זכאי במציאתה ובמעשה
דייה. חבלה נמי לאביה
הוה דהא אפחתה מכספה,
פירי. שאך קטע ידה או
סימה עינה פחת לאביה
מכסף קידושיה הראיון לו
הולכך יקח החבל במקום
אותו פחת. דאי בעי
למיסטר לה למוכה שחין
מצי מסר לה. פירי. דיש
לאב למסור את בתו קטנה
לכל אשות שירצה שנאמר
את בתי נותני לאיש הזה,
וכיון שעשה לה טובה
ומסרה לטוב וזהו שבח
נעורים. אבל חבלה כיון
דאי בעי מחבל בה לא מצי
חביל בה לא אקני ליה
רחמנא. פירי. ויהא שלה.

המנות והיאך יפרוס על שמע להוליא אחרים וצירושלמי דמוקי שלא ראה מאורות מימיו ציוש צבית אפל [אין] שולד צמעה
ואינו סומא א"ש אכל צמעה דידן משמע דמיירי צסומא ממש ומפרש טעמא דרבי יהודה דאמר אין פורס משום דאין נהנה מן
המאורות ורבנן [סבירין] אית ליה הנאה כר' יוסי שראה סומא וצבוקה צידו אמר ליה בני אצוקה זו למה אמר ליה כל זמן שאצוקה
זו צידי בני אדם רואין אותי ומליין אותי מן הפחמים והאי טעמא לא שייך אלא צסומא ממש ונראה דאף ע"ג דפטור ר' יהודה
סומא מכל המנות מ"מ מדרבנן חייב דאע"ג דאשה מיפטרה צמנות עשה שהזמן גרמא ולא מחייבין אפילו מדרבנן משום שיש מלות
הרבה דמחייבת צהו אכל סומא אי פטרת ליה מכל המנות אפי' מדרבנן א"כ הי"ל כמו נכרי שאין נוהג צתורת שראל כלל ולכך אותו
שלא ראה מאורות מימיו אפילו מדרבנן לא יפרוס על שמע עין דלית ליה הנאה אכל צו דין ונסתמא חייב מדרבנן ומוציא
אחרים ידי חובתן דאחרים נמי לא מחייבי אלא מדרבנן דק"ש דרבנן היא כדאמר צמי שמתו (בבב"ב דף כ"א). ולא דמי חיוב דסומא
לחיוב דקטן שהגיע לחינוך (א) שאין אלא לחכו דאע"ג דחייב מדרבנן אין פורס על שמע להוליא אחרים ידי חובתו (ב):

בעבד כנעני שרץ פטור מכולם. וא"ת והא צרפחתו חייב כדקאמר צפ"ק דגיטין (דף י"ג: ושם) גבי קיטע יד עצדו של חבירו
נותן צצבו ורפוחתו לרבו ופריך רפוחתו לדידה היא דבעי איתסויי ציה ומשני לא צריכא דאמרוהו לה' יומי ועצדו סמא
חריפא ואיתסי צתלתא יומי וי"ל דה"ג פטור מכולם היינו מן היתרון דאמרוהו ציה' ואיתסי צג' ואם תאמר ותפשוט ממתני' דיכול
הרב לומר לצד עשה עמי ואינו זך מדפטור משצת וי"ל דהכל מיירי בן את העבד ומיהו קשה מאי קמ"ל רבי יוחנן שנותן רפוחתו לרבו
דהיינו היתרון ואיתסי צג' ממתני' היא דפטור מכולם ע"כ נראה שיש חלק בין אחרים חובלין צו בין להרצו עצמו חובל צו שצבר זכה צבל"ט)
כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב. פי' צקונטרס דכתיב בנעוריה בית אביה כל שנה נעורים לאביה וצנטיים אחוזין (ב"ב דף
י"ג: ושם) גבי מציאת צנו וצמו הקטנים נמי פי' דצמו מציאתה לאביה משום דצנה נעורים לאביה וקשה לפירושו דצריש פרק קמא
דקדושין (דף ג' ושם) ובאלו נעירות (מכובות דף מ:). אמר דההוא צהפרת נדרים הוא דכתיב ולא ילפינן מהתם שאר דברים ונראה דכלל
דוכתי דקיטע צנה נעורים לסימנא צעלמא נקטיה ולא משום דמפיק מצנעוריה וצשמעתין נמי פירש צקונטרס צסוף דצבירו דכסף
קדושין שלו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין ומציאתה נמי לא צ משום איצה דמפרש גרמא צפרק נעיה נשתפתה (שם דף מו:
ושם) דחיישינן שמא מתוך שנאה שלא תתן לו מציאה ימסרנה למנוול ומוכה שחין ומציעא ליה צחבלה לרבי אלעזר דאע"ג דאין
שייך צה איצה דלא קפיד צמדי דצית להו צערא צגופייהו כדאמר לקמן מ"מ ראי הוה להיות של אצ משום דאפחתה מכספה:

תורה אור השלם

1. ושפטו העדה בין
המכה ובין גואל הדם על
המשפטים האלה.
מדבר לה כד
2. ואת המצוה החקים
והמשפטים אשר צוה ה'
אלהים ללמד אתכם
לעשות בארץ אשר
אתם עברים שמה
לרשתה: דברים ו א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן וכו'
שנעו למינן שאינו אלא
למנו:

גליון הש"ס

בתנ"י ר"א אין לעבדים
בושת. עין ד"ה דף מ'
ע"א מוספות ד"ה צדק:
שם החובל בהן חייב עין
לעיל דף פה ע"ב מוספת
ד"ה נהי דקמ:

הנהגות מהר"ב

רנשבורג
(א) בתנ"י צונן סהוא סלו.
ע"י פני הישע ולפ"ש
לעיל דף פו ע"א לק"מ
יעושה ודו"ק: